

Pedrera de Balçamuller

Castellgalí

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Balçamuller, mas Gall.
Emplaçament Mas Gall, riera de Castellet

Coordenades:

Latitud: 41.66468
Longitud: 1.82006
UTM Est (X): 401768
UTM Nord (Y): 4613220

Classificació

Número de fitxa 08061-88
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 006A00019
Fitxes associades:
[Mas Gall](#)
[Antics oficis artesans](#)
Autoria de la fitxa Cortés Elía, Maria del Agua
Data de registre de la fitxa: dc., 12/04/2006 - 02:00

Descripció

Aquesta és una de les pedreres artesanals d'arenisca dins el terme municipal de Castellgalí. Es una pedrera petita, en què la majoria de vegades eren els mateixos pagesos que es dedicaven a extreure la pedra, per tant era de tipus artesanal. Es troba a la part superior d'un balç que forma la riera de Castellet sota el mas Gall. La pedrera de Balçamuller té una estructura geològica molt impactant, formant una cantera en forma de ferradura que fa una plataforma de pedra sobre el balç de la riera i de la que s'han fet les extraccions als costats. En aquesta pedrera encara es pot observar el sistema d'extracció de la pedra que es feia amb tascons de fusta ficades dins de forats en forma de falca que es feien amb el martell a diferents punts de la línia per on es volia tallar; després d'introduir el tascó de fusta, es mullava amb aigua i es deixava tota la nit; en augmentar de dimensions la fusta inflada per l'aigua, feia força i trencava la pedra. Desconeixem el temps que es va explotar aquesta pedrera, tot i que sembla que els anys 1960 encara s'extreia pedra. Sembla que el topònim de Balçamuller s'atribueix a una llegenda que explica que un matrimoni passava pel balç, molt fondo, caient la dona a ell. La gent quan veia al marit tan trist deia "caigué al balç sa muller", donant-li amb el temps el nom (Sanz, Suades, 2000). Probablement aquesta sigui la pedrera que s'ha explotat de més antic a Castellgalí i en la qual es pot observar millor el sistema d'explotació.

Història

La indústria de la pedra ha estat una de les més importants els darrers cinquanta anys a Castellgalí. L'explotació de pedra ha estat de dos tipus: pedra sorrenca i pedra calcària. Tot i que ha aportat beneficis industrials, també ha aportat elements negatius, com la destrucció continuada del medi natural, a més del risc de patir silicosi per la inhalació de pols en el treball de la pedra, ja que s'incrusten partícules microscòpiques als pulmons que produeixen lesions irreversibles als treballadors del sector. Les condicions geològiques dels voltants de Castellgalí i de Sant Vicenç de Castellet, rics en quars, calcàries, i sorrenques, han fet que des de molts anys s'hagin aprofitat aquests recursos naturals. És difícil establir l'antiguitat de l'extracció de pedra, tot i que ben segur aniria paral·lela a la seva utilització en la construcció, fet que ens remunta al període romà i ibèric. S'han trobat mostres a algunes pedreres (Cornet, Grau) (Breny, 1975), d'una de les tècniques més antigues de partir la pedra, tot aprofitant l'expansió de la fusta quan es remulla, que va ser utilitzada fins els anys 1960. L'extracció amb un caire industrial comença a finals del segle XIX, amb l'explotació de la pedra sorrenca. A sorrenca s'extreia de forma manual, sense barrinades. És una pedra molt especial que s'utilitza per fer voreres, enllosats, aplacats, i no es pot polir. S'extreia buscant els junts de la pedra i traient els blocs sencers, anomenats "daus" i dividits després en plaques, cosa que requeria un gran domini de l'ofici. El destí final era divers, utilitzant-se els anys 1920 en la construcció de l'Exposició Universal de Barcelona i de les fonts de Montjuïc, a més de carreteres o edificis, edificis com Correus o l'Hospital Militar de Barcelona. Actualment l'explotació de la pedra arenisca ja no es realitza degut a que al mercat hi altres tipus de materials més diversos. El mas Pla, dins la seva propietat també tenia pedrera, a la cinglera que domina el camí ral de Castellgalí a Sant Vicenç al seu pas per la propietat i a la riba del Cardener. No sabem quan comença l'activitat dels picapedrers al Pla, ja que si el document més antic és l'arrendament fet a Artur Gunfaus, veí de Terrassa, el primer de gener de 1908, en l'arrendament d'una vinya situada als "plans del mas Pla" fet al 19 d'agost de 1888 s'estableix que si l'amo vol explotar la pedra que allà hi ha i fa malbé ceps, haurà de pagar un ral per cada cep arrancat i que correspongui a la part del parcer (arxiu privat del mas Pla). Jaume Plans, picapedrer de Gràcia, comunica al propietari del Pla que entre el 4 de setembre de 1920 i el 22 de juliol de 1921, va extreure 11 vagons de pedra, dels quals 4 anaren a Terrassa, 6 a Badalona i 1 a Sabadell. L'arrendatari acostumava a pagar la pedra que havia d'arrencar a l'avançada, i en alguns contractes s'especifica que si no la pot treure per qualsevol motiu perdrà la quantitat pagada. L'arrendatari havia de construir els camins necessaris per extreure la pedra, havent de tenir cura dels mateixos i dels perjudicis que pogués ocasionar als parciers o a l'amo, i al finalitzar l'arrendament havia de deixar la pedrera en bones condicions per continuar treballant o bé anivellar el terreny i tornar a col·locar la terra que havia remenat per deixar-la apta pel conreu.

Bibliografia

Suades, J; Sanz, D. (2000). Històries i llegendes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Sant Vicenç de Castellet, Farell ed.

